

TO IN ONO.

Simon Gregorčič.

Prihodnje leto bo deset let, kar je umrl Simon Gregorčič. Bilo bi potrebno, da mislimo že zdaj na to. Znano je, da je ostalo v zapuščini še dokaj pesmi, ki bi jih lahko zbrali v posebno — zadnjo knjigo. Da so manj vredne, slabše blago? Nič ne dé. Gregorčičev ugled pri tem ne bo trpel, pomogle bi le do tega, da bi imeli »vse ude« njegovega kipa, ki bi stal potem pred nami jasno začrtan.

K jasnosti bi pripomogla tudi korespondenca in vse podrobnosti iz njegovega življenja, ki so zdaj njegovim ožjim prijateljem še znane. Odlašanje ni na mestu. Zadnja zbirka poezij naj bi obsegala tudi vse to, da bi imeli v njej popolno kritično monografijo.

Zdi se mi vse to potrebno in da je že skrajni čas, če mislim na tretji del Grafenauerjeve zgodovine, v katerem pride na vrsto Gregorčič. Koliko podatkov in samoizpovedi bi tako dobil, ki bi pojasnile to in ono. Tako n. pr. iz prošnje za penzijo — pisana deloma v verzih, deloma v prozi (nemško) — kjer Gregorčič med drugim karakterizira naučnemu ministru svojo umetniško pot, ali iz Stritarjevega pisma, ki je nekaka poetika.

Komur je za jasno sliko Gregorčičevo v Grafenauerju, ne bo več čakal, ne bo odlašal, ne bo imel predsodkov glede objave! Če bi izšla zbirka — kot sem jo označil — in Grafenauerjev III. del ob desetletnici — bi to bila najlepša proslava Gregorčičevega spomina.

Toliko začasno v iniciativo. *Dr. Jos. Lovrenčič.*

Iz Segantínijevih pisem.¹

Priobčil Alojzij Res.

Hotel bi, da je umetnost srednica med Bogom in našo dušo.

Ko ustvarjamo umetnino, oplemenitujemo in izpopolnjujemo lastno dušo in večkrat tudi duše drugih.

Če čutimo, da živi ideja umetnosti v nas, če porabimo vse svoje zmožnosti za to, da dozori — potem postane kot plamen, ki hipoma ožari našo dušo. Moč tega plamena je nepremagljiva in — umetnina je porojena in polna življenja.

Vsak močan občutek mora dozoreti v samotji; le na ta način lahko živimo in krepimo, kar je našega. Življenje pod pritiskom sveta in misli drugih ljudi slabi in ubija.

Naprej, mladi prijatelj-poet, vse Vas kliče! Mnogi tu spodaj gre brezbrizna mimo in ne gleda gor. Naš je vonj rož in naša je misel, oprasčajoča in obdajajoča se z lepoto, ki jo priroda onemu podaja, ki ji daruje vso svojo pravo, globoko in strastno ljubezen.

Skratka, hočem, da ne opazijo nič malenkostne bližine človeka v sliki; hočem, da je slika od barve

¹ Izdala njegova hči Bianca Segantini v Milanu. Izšla so tudi v nemškem prevodu (Klinkhardt & Biermann — Leipzig).

razplamtela misel. Ali so rože kaj drugega? To je božanska umetnost.

Vprašuješ, kaj delam? Hotel bi stisniti prirodo v svojo pest in napraviti iz nje pesem. — Sen je krasen, a snov me ubija.

Kaj bi bila priroda, če bi ne rodila rož? Umetnost bi morala biti roža življenja in ljubezen do prirode. Ako nam tega ne podaja, je puščava ali travnik brez rož.

Ugaja mi, biti zaljubljen v svojo umetniško koncepcijo, jo božati, igrati se z njo. Čeravno me grize želja, da bi ji dal izraza, se zadovoljim najprej s tem, da ji ustvarim dober dom; opazujem jo potem z notranjim očesom v najrazličnejših stališčih, obližjih, občutjih, svetlobi.

Umetnost je ljubezen, ovita v lepoto. Prava umetnina obstoja sama po sebi in ne po cenitvi od danes in jutri. S tem hočem reči, da z vsakim motivom, najsi je historičen, religiozen, fantastičen ali realističen, ustvarimo lahko umotvor.

V premišljevanju je umetnost preustvarjena: plebs hoče, da je umetnost lahka in dostopna očem, ne da bi se občutju pridružila misel, in vendar je umetnost misel oblike, misel barve, misel harmonije, misel ljubezni in lepote, ki objema vse stvari.

Mislim, da slika, ki ne vsebuje v sebi harmonije barv, ni pravo delo slikarstva. Za to se gre. To moramo v delu intenzivno čutiti. Slikarstvo ni nič brez misterija fature in ta se poraja v vsakem posameznem slučaju organsko po poti naravnega zasledovanja in opazovanja stvari, ki jih hočemo slikati. Iz takega organskega podajanja nastane luč in luč je življenje barve. Kakorhitro sem tedaj očrtal linije na platno, ki odgovarjajo mojemu idealnemu hotenju, začnem nanašati barve na platno v tankih, a širokih potezah, puščajoč med posameznimi potezami prostor, ki ga napolnim s komplementarnimi barvami... Nikdar ne mešam barv na paleti. Ker zmešane barve izgube svoj lesk. Čim (organično) čistejše so barve, ki jih devamo na platno, tem večji lesk bo v sliki in — posledica tega — tem več zraka in resničnosti.

Umetniki o umetnosti.

Priobčuje Alojzij Res.

Kot dva tečaja vse zdrave umetnosti označimo lahko zemeljsko in nebeško domovino. V prvo požene svoje korenine, k drugi se vzpne do vrhunca. V tem duhu in njemu odgovarjajoči obliki bo umetnost vedno živahno delovala.

Richter.

Kdor hodi vedno za drugimi, ne bo šel nikdar mimo njih.

Michelangelo.

Umetnost je pač posebna stvar; končno ni noben princip, nobena teorija, ampak izraz življenja, ki je vezan na osebnosti in le po osebnostih more ostati pri življenju.

Thoma.